

L Y R I K

i fængsel, landflyktighet og kamp.

Nordahl Grieg:

D E B E S T E .

Døden kan flamme som kornmo.
Klarere ser vi enn før
hvert liv i dens hvite smerte:
det er de beste som dør.

De sterke, de rene av hjertet
som vilde og våget mest -
rolige tok de avskjed,
en etter en gikk de vest.

De levende styrer verden.
En flokk blir alltid igjen,
de uundværlige flinke,
livets næstbeste menn.

De beste blir myrdet i fengsel,
søgt vekk av kuller og sjo.
De beste blir aldri vår fremtid.
De beste har nok med å dø.

Slik hedrer vi dem med avmakt,
med all den tomhet vi vet,
men da har vi sveket de beste,
forrådt dem med bitterhet.

De vilde ikke sørges til døde,
men leve i mot og tro.
Bare i dristige hjerter
strømmer de falnes blod.

Er ikke hver som har kjent dem
mer rik enn de døde var -
for menn har hatt dem til venner
og barn har hatt dem til far.

De øket det livet de gikk fra.
De epoker i nye menn.
På deres grav skal skrives:
De beste blir alltid igjen.

Fange nr. xxxxx:

E n e c e l l e h ø s t e n 1 9 4 1 .

Her i den nakne og ensomme celle
knugende trang
venter deg timer ingen kan telle
dagen er lang.

Skumringen gråner bak gitter og rute
fredelig, blek.
Sorgløse stemmer fra gaten derute
unger i lek.

Skremmende larm gjennom fengslets ganger
jernslåtte sko.
Vaktene raser. Usynlige fanger
lytter i ro.

Bakom de tykke og lydtette murer
sitter de tett,
tier og tåler, lengter og sturer
kjenner sin rett.

Tre hundre mann i en eneste tross
innbitt og vill.
Dagen vil komme. Da er det oss
som vil slå til.

Ingen kan vite når det vil skje.
Dagene går.
Høsten er kommet. Snart er det sne.
Uker blir år.

Ensomme uker i tyskernes fengsel
prøver din tro.
Her kan du øve din evne til lengsel.
Her får den gro.

Hevntørsten, hatet, den brennende harmen
venter i hi.
Engang skal gløden og menneskevarmen
atter bli fri.

1. Faru:

DE GLEMTE TINGENE .

1.

Når vi blir fri, blir luften klar.
Da skal vi fylle de hvite papirer med djevelske ord og tegn,
vi skal skrive med blod og med hat.
Og med kjærlighet.
Vi skal skrive vårt liv.
Da skal vi slipp e dem løs,
alle de brente, forhatte, forsømte menn:
Malraux, Richard Wright, Overland, Mann.
- Og alle de som hev sin penn og gre p til hvassere våpen,
for dem skal pressene klapre og rotasjonene nynne vår nye sang,
- og for alle dem som hev sin penn i hatets avmakt.

Når vi blir fri, blir luften klar igjen.
Vi skal fylle den til den knitrer av djevelsk musikk.
Musikk som risler nedover deg,
gjennom deg,
så det prikker i huden og spraker i ledd og lem:
Ellington og Armstrong, Robeson og Lunceford.
Og alle ruter flyr opp mot alle gårder med glade gramfoner,
og små gutter med hvite bukser i press over stolryggen
blåser litt fa lskt i trompeter,
- og det er vidunderlig.

2.

Når vi blir fri blir luften atter klar.
Da skal vi fylle den med våre velsignede dufter.
Det skal lukte stekt makrell i gang og trapp igjen,
som i Rudolf Nilsens gamle gård.
Og det skal lukte røyk igjen.
Og vin.
Og vår kelner skal igjen møte vårt øye med en glad latter,
og ikke vike vekk som en skvetten hund.
Og ørreten skal henge i peispipen, og einerlukten skal rive oss i nesene.

Når vi er fri og du er død, er luften ren og klar igjen.
Da slår vi alle dører opp så brisen stryker inn fra vest,
og våre blenningsgardiner flyver vekk som svarte gespenster.

3.

Og det blir sol og vår og messingglitter og lyse, nye sommerklær
på Karl Johan.
Det blir folk i teatrenes røde salonger,
og Ordet lyder fra scenen som før,
i kamp og fest.

Det blir igjen lyse netter med tunge syriner i hagene i Vestre Aker,
bleke morgener når skyggen synker over Vettakollen,
og solen flammer ny og kald over tynn, sprø
skorpe-is mellom myrull på brun mark,
solhete kvelder med lunt svaberg mot maven, og hånden
min bort på din rygg kjenner at du er
varm og ru av salt som berget er.

- Og når vi er fri og himlen er høy og klar, er det godt
å stå med en stang i en liten elv og fiske
med mark.

Der er nok ingen fisk, men orekratt og stein,
og fjellet er over - med lyng og snø og lav,
og det snor fra elven.
Men det er godt.

Nordahl Grieg:

TIL DE TYSKE SOLDATER.

1.

Verden ble lovet dere.
De unge hjerter brente
ved drømmen om å erobre
land dere ikke kjent!

Var det på bunnen en reise -
hinsides krigens fronter -
i en ubendig drift mot
fremmede horisonter ?

Med lystige sanger fra strupen
skulle dere marsjere,
mens storeyde barn og kvinner
sprang for å se på dere.

Hva ble den så, horisonten ?
En stripe, avsvidd og øde,
som følger dere på marsjen:
ruinene og de døde.

Nå vet dere alt om seirens
fanfareskingrende lykke:
å flytte fram, etter planen,
likene ennå et stykke.

Nå står dere tyske turister,
med øyne som glaner tomme
fordi dere valgte å smadre
landskapet, ved deres komme.

2.

Dog i de fremmede byer,
vunnet ved svik og kamper,
finnes den lovede verden,
hvor herskerstøvlene tramper.

Men går dere her, soldater,
og ser dere mennesker vike,
er disse meter av kulde
blitt deres verdensrike.

De burde møtt dere, glade,
om de ble frarøvet landet ?
Her er det grunn til å forske
bak de gjenstridiges panne.

Hvorfor er mennene bleke
om de ble frarøvet landet ?
Her er det grunn til å forske
bak de gjenstridiges panne.

Med dem som tilbunns vil forstå dem
snakker de under toturen,
og gåten er løst når de synker
blodige ned mot muren.

Men ser dere siden kvinner
som har grått øynene tørre,
og barn som mistet sin barndom,
er derfor Tyskland blitt større ?

3.

Innenfor hatets pigtråd
som lukker seg mørk og snever,
tvunnet av blodig smerte -
er det erobre rne lever.

Når nederlagstimen kommer
og dere gjør klar til å flykte,
skal natten fylles av oppbrudd,
har dere noe å frykte ?

Dere får reisefølge !
Hevnerne skygger dere.
Mennene fra Europa
som aldri kan smile mere.

Engang var dette milde
folk fra en gård eller gate.
Dere skulptører fra Tyskland
formet dem til å ha te.

Alt, alt skal bli gjengjeldt.
Lenken en mann må slepe
blir i hans hånd en jernstump
velegnet til å drepe.

Frykt ikke avsvide byer,
de reiser seg nok etter evne,
men frykt for de avsvide hjerter
som bare har kraft til å hevne.

Innover Tysklands sletter
skal de forpinte rase,
for - som i et spell - å gjense
sin egen smertes grimase.

4.

Men hver av de tyske soldater
som nekter å drepe og pine
skal skrives opp for sin gjerning
og han skal beskytte sine.

Idag er han kanskje ensom
og hendene hans er svake,
men han vil avvepne tusen
og holde hevnen tilbake.

Stenkulden i hans fiender
viker, og de vil skjønne
at menneskets sinn har godhet
og vinterens trær kan bli grønne.

Hver som skaper en verden
hvor mennesker ikke hater,
er vernemakten om Tyskland
som ingen annen, soldater.

Engang når freden kommer
skal stå et sus i hans indre,
som sommernatten omkring ham:
hans land er ikke blitt mindre.

Piggtrådhegnet er borte.
I kveldsbrisens svale lindring
kan sinnet få gå på reise,
grenseløst, uten hindring.

Gunnar Reiss - Andersen:

DANMARK T A L T E . . .

Danmark, havets egen datter,
gjennem disse mørke høster
har jeg lyttet over havet,
søkt blant alle stormens røster
og bak måkens åndelatter
efter lyden av din stemme.
Stundom lød det : Danma rk leve !
Ropet skulle knappest skremme.
Så igjen var allting tyst.
Stormen pep som åndedraget
i et dødssykt bryst.

Stundom lød det : Danmark leve...
Til en høstnatt stormen rev
ordet over, så vi hørte
bare dette : Danmark - lev...!
Skrik i nød,
du var også et triumfskrik :
Jeg er ennu ikke død !
Danebrog,
Danmarks himmelsendte banner,
flannet opp fra røde branner,
himmelhøyt : vi lever dog !

Danmark, du er blitt så stille,
du som talte lett og gjerne.
Men da stumheten falt på dig
fikk du sagt oss hvad du ville.
Mørket senket tungt sig over
sletten, men da steg din stjerne.
Det var som først d a vi så dig,
du som ingenlunde sover.

All din ynde vil vi minnes,
Danmark, som den danske kvinnes.
Men da landet stod i brann,
da fra Danebrog i ilden
blodglans lyste langs din strand,
så vi høireist opp mot bra nnen
stå profilen av en mann.
Det ble tyst. Da talte mannen.
Ja, hans sammenbidte munn
talte klart, skjønt uten ord, i samme stund.

Danmark, Danmark, vær velkommen
i den mørke helligdommen,
adventstemplet. Også du
har kjent mørke, måttet vente.
Men i samme mørke nu
da du dine farver brente
inn i helligdommens høie
våpensmykte billedruter,
der det røde blir rubin
og det hvite som var blekt
blir det hvite i et øie
som bak bre og harde nuter
ser en vår i horisonten...
Ja, i samme mørke nu
fant du fram til døpefonten
også du !

"Her vil ties, her vil bies"
sang det i den gamle salmen.
Atter er det tempelsang.
Tung i mørket toner sangen.
Men vi synger denne gangen :
Her vil også våpen smies !
Vi må vanne seierspalmen.
Over ventetidens ørken
skimter toppen grønn mot tørken.
Fienden som forkorter fronten
har forkortet horisonten,
ventetidens ørkenrand.
Danmark, se i døpefontens
blodinnsatte, mørke vann
seirens gren, din bøkkelund
skinne fri mot Øresund.

Gjennem dumpe eksplosjoner
lyttet vi til orgeltoner.
Blod og brann -
det var Danebrog som flammert
over Øresundets vann.
Alt ble mørkt, alt stilnet bratt.
Men en mørk septembernatt,
mørk, men blodsprenget efter dysten,
hørte vi dem, stormavhugget,
ordene som ilden skrev, -
ikke mere : Danmark leve !
Bare dette : Danmark - lev...!

Danmark - lev...!
Ordene som ilden skrev
sang i natten, stormavhugget.
Blodsprenget mørke efter dysten.
Danebrog av blodstenk dugget
var blitt flammen i en sang.
Da, just da vi skimtet kysten,
Danevang !

Men det driver ord med stormen,
ord og sang :
Danmark - lev...! Kong Christian står...!
Danmark stumt...
Danevang,
vi skal minnes det engang
når det atter er blitt vår :
Selve stillheten i mørket
var en klar stormklokkeklang.
Danmark talte. Danmark sang !

Jon:

S Ø R G E P I L .

Dryss du høstens brennende sørgepil
din ild over en faldens grav !
Skjul graven med dine bleke flammer !

La lue dine bladers lys i evighet
for min venn i døden !
H a n som aldri fikk se sitt folk befridd
og seirens vår storme over landet !

Falne soldat, du unge døde !
Sagaens sorte sten vokter ditt minne.
Gravens muld gjemmer din sjels trofasthet.
Og i pilens stamme strømmer i alle år
ditt hjertes lysende tapperhet !

